

Tina Vallès

Publica 'La memòria de l'arbre'

Un avi que perd la memòria i el seu net de deu anys són els protagonistes d'una novel·la feta de records i de converses, d'escenes quotidianes que són com un àlbum de fotos familiar. Tina Vallès ha rebut l'Anagrama de novel·la per 'La memòria de l'arbre'.

PERE TORDERA

“Els avis ens lleguen una manera d'entendre el món”

◆◆◆◆◆ Laura Serra

Onze anys després de debutar amb el recull de contes *L'aeroplà del Raval*, i al cap de quatre anys de rebre el premi Mercè Rodoreda per *El parentesi més llarg*, Tina Vallès (Barcelona, 1976) s'acosta als escenaris de la seva infantesa i als records familiars a través de *La memòria de l'arbre*. La novel·la, estructurada en petites escenes que il·lustren la relació d'un nen de deu anys amb un avi que perd la memòria, li ha valgut el premi Anagrama de novel·la i es traduirà al castellà al maig.

El primer que crida l'atenció de *La memòria de l'arbre* és l'estructura: capítols curts que són com un àlbum de fotos o de records.

És divertit perquè tu en dius àlbum de fotos i hi ha gent que en diu pessebre, partida de dòmino, vinyetes, auca... L'estructura la vaig trobar en la segona escriptura, quan hi vaig afegir la història del desmai. M'encaixava més fer peces i deixar pauses perquè el lector omplís els buits.

A més, un nen no està tota l'estona pendent d'una cosa, encara que sigui grossa: de tant en tant veu un detall i s'hi fixa. D'alguna manera és un puzzle que el nen reconstrueix, com si recollís pistes.

Un dels temes és precisament com construïm els records. El nen diu: “La seva cara em diu que em guardi aquella frase [...], que m'estic fabricant un record ara mateix”.

M'interessava la memòria familiar, els records que ens queden dels avis, si tens la sort que et poden dedicar temps i tens prou edat per recordar-ho. L'avi aprofita les converses per anar-li donant els records que ell va perdent.

Això ho fas molt palpable, explícit. A la realitat no en som tan conscients, tot passa més ràpid, però em feia gràcia fer aquesta imatge de la transmissió de l'herència. Volia posar moltes imatges que ho mostressin, des de la o -perquè l'avi es diu

“LA INFANTESA ÉS UN BON LLOC PER TREURE'N HISTÒRIES PERQUÈ L'HAS PAÏT I HI POTS POSAR FICCIÓ”

Joan i el nen es diu Jan, i sembla que quan l'avi no hi sigui el nen s'hagi de quedar la o - fins als arbres, el rellotge, els espais blancs, el dòmino. Soc molt d'encaixar peces.

Per què els protagonistes són un nen i un avi i la resta de família només satèl·lits?

Jo no he viscut aquesta malaltia a casa, però sí que vaig construir l'avi amb els meus dos avis i, com que volia fer el joc dels noms, vaig necessitar un nen. M'han dit que és una novel·la de bons sentiments, on tots són bons, però faig trampa perquè només t'ensenyo el context familiar. I els secundaris són forts: l'àvia és la que es queda el llegat, la mare és la filla i el pare fa de ciment de tots, diu al nen que ha de fer de nen.

Quan passa una desgràcia, hi ha el perill de fer créixer els nens de cop. És difícil fer equilibris quan hi ha un drama a casa i hi ha nens: d'una banda, els vols protegir de la tristesa, del

dolor, però de l'altra, és important que coneguïn aquesta part de la vida. I a vegades com més petits, més bé ho encaixen i et donen una lliçó perquè no tenen la càrrega dels nostres drames, no tenen emocions anteriors ni prejudicis i aconsegueixen una certa normalitat a casa.

Ja havies escrit *Maic* amb un protagonista infantil. ¿No et sembla un handicap o un risc com a autora?

Era un repte. Em costava menys posar-me a la pell d'un nen i treballar l'estranyesa de la malaltia perquè no l'he viscut. Sí que després trobar la veu costa, has de depurar molt. Per això és fragmentària, també, perquè la veu no hauria aguantat o hauria tendit a un to dramàtic que hauria deixat de ser versemblant. I per això em serveixen els diàlegs amb l'avi, per posar-hi reflexions sobre el temps, la memòria, els arbres, l'entorn i com utilitzar-lo per explicar què passa.

El que sí que té el nen és que s'atreveix a fer preguntes com: “Tu t'adones de quan oblides?”

Són preguntes que amb els pares davant els nens no fan. Com “Avi, quan falta perquè et moris?” Però a l'avi també li serveixen per contestar-les i verbalitzar el que passa.

Què ens lleguen els avis?

Ens deixen una manera d'entendre el món, que és la seva, una experiència que no encaixa gens amb la nostra, però en els moments en què tot es deslloriga et venen pensaments i imatges dels avis que són atemporal i que acabes dient als teus fills. És com haver llegit un bon llibre, que no parla de la teva vida però té una reflexió de fons que saps que et servirà i et quedarà.

¿La infantesa és la pàtria de l'escriptor?

És un bon lloc per treure'n històries. Com que et queda prou lluny, ho tens paït i ja pots posar una part de ficció dins del record. El pots manipular sense que et sàpiga greu. De fet, mai saps del cert quins records són certs 100%, quins has fabulat i quins has adquirit perquè te'ls han explicat.

A la novel·la, els avis venen del poble de Vilaverd i es fiquen en un pis del barri de Sant Antoni. Només el nen sembla que està content.

Per a mi el més natural va ser construir una única família. Avui això no passa tant. Tot i que és dolorós, veure com van desapareixent fins a l'últim minut els avis va ser la primera lliçó de vida, per a mi. Al llibre no volia arribar a aquest extrem perquè buscava contenció. Cadascú té la seva experiència, però als avis els tens mitificats perquè els has viscut de petit. I això val la pena conservar-ho. ◆◆